

ČEZ SAVO MAJA 1943. LETA

Zadnji dnevi meseca aprila 1943. leta so minuli v pripravah, ki jih je imela Jelovška četa pred odhodom čez reko Savo. Komanda Gorenjskega odreda je namreč v dogovoru z OSKOM za Gorenjsko že v začetku meseca aprila odredila Jelovško ali Blaževo četo, kakor se je tudi imenovala, da se premakne na novo področje — v Kokro.

Partizanske čete in bataljoni so se bili v Selški dolini že tako razmnožili, da je do premeščanja moralo priti. V Selški dolini so v tem času delovale že naslednje partizanske enote: Januškov ali Selški bataljon v okolici Martinj vrha, Davče in Sorice; Ilijev bataljon na Sv. Mohorju in na levem bregu Sore; Kranjski bataljon, ki se je formiral na področju Križne gore, Sv. Jošta in Žabnice; Jelovška ali Blaževa četa na terenu okrog Kroke, Jamnika in Dražgoš. Okrog Radovljice, Ribna in Bleda je operirala Tončkova četa, okrog Bohinjske Bistrice, Nomnja, Soteske in Bohinjske Bele je delovala Bohinjska četa, na področju Poljanske doline pa je delovalo več partizanskih čet, med temi Žirovska četa okrog Žirov in Poljanska četa vzdolž Poljanske doline.

Približno takšna je bila situacija v Selški in Poljanski dolini oziroma na desnem bregu Save. Kaj pa preko Save, pod Storžičem, v Udin borštu, pod Krvavcem in okrog Tržiča? Po tragični borbi v Udin borštu sredi septembra 1942, v kateri je bil pogubljen skoraj ves bataljon na čelu s komandantom Janezom Perkom, se narodnoosvobodilna borba ni mogla tako kmalu dvigniti do tiste stopnje, na kateri je bila pred tem. Na terenu je namreč 1942. leta deloval Kokrški odred z večjim številom partizanskih čet. To so bile Krvavška četa pod Krvavcem, Perkov bataljon pod Storžičem in Cankarjev bataljon pod Stolom. Sedaj pa priliv novih borcev ni bil velik. Le redki so bili, ki so se po tragični borbi v Udin borštu odločili za odhod v partizane. Zato je bila popolnoma pravilna odločitev, da se v cilju izboljšanja stanja pošlje na ta teren že formirana partizanska enota, ki naj bi s svojim delom popravila nastalo situacijo.

Nam borcem partizanom takrat položaj na drugi strani Save ni bil poznan. Z njim so nas spoznali šele tisti redki partizani, katere smo tam zatekli. Vedeli smo, da je nekaj dni po borbi na Lipniški planini, septembra 1942. leta, zadela podobna katastrofa tudi bataljon v Udin borštu. To smo takrat izvedeli po velikih, z rdečimi črkami napisanih plakatih, na katerih so Nemci razglašali uničenje vseh partizanov na Gorenjskem. Vsem nam pa je bilo tudi znano, da so pogoji za partizanstvo na levem bregu Save mnogo težji, kot so bili ta čas pri nas v Selški dolini. Vedeli smo, da bo tam mnogo več borb, premikov in neprespanih noči.

Tudi štab Gorenjskega odreda s komandantom Bičkom je na to računal. Zato je bilo v povelju med drugim rečeno tudi to, da mora četa odpustiti vse bolne in tiste, ki niso sposobni za večje premike in napore. Oborožitev mora biti popolna in dovolj municije za vsako orožje.

Prvi maj smo proslavljali še pod Jelovico. Zvečer pred delavskim praznikom — dnevom proletarcev vsega sveta — smo na vrhu gore zakurili velik kres. V odgovor so nam zaplapolali kresovi na Ratiovcu, Blegošu, Lubniku, po vseh večjih in manjših vrhovih škofjeloških hribov.

Tja do 8. maja smo potem imeli vse polne roke dela. Treba je bilo poiskati mesta za vse tiste, ki smo jih morali odpustiti. Bolnica v Ojstrem vrhu je sprejemala le težje ranjence. Mi takšnih nismo imeli. Imeli pa smo ljudi s težkimi žulji, z ranami na nogah itd. Nekaj teh smo prepustili terencem, nekaj pa smo jih poslali na domove partizanskih svojcev. Starrega partizana Jurčka, doma iz Ljubljane, sem odpeljal na svoj dom. Tam so mu domači v gozdu nad hišo iz vej zgradili ležišče in v njem si je potem nekaj časa zdravil zelo zateklo in od čirov bolno nogo. Kot sem izvedel, je kasneje odšel nazaj v Dolomite in tam padel.

Dne 9. maja smo se v taborišču zadaj za dražgoško cerkvijo poslovili od vseh, ki niso šli z nami. Med temi je bil tudi komandir Blaž, ki je ravno tiste dni začel bolehati na želodcu in je moral oditi v Kališče na zdravljenje. Še kosilo v starem kraju, v katerem smo bili vsi kot doma, in krenili smo na pot proti našemu cilju.

Štirideset partizanov, oboroženih s tremi zbrojevskami, s puškami in z bombami, je krenilo na pot, ki naj bi preko Dražgoške gore, planine Kališnik in Vodiške planine že prvi dan pripeljala na drugi breg Save. Vroče majsko sonce nam je že v Dražgoški gori pošteno pripekalo v hrbet, tako da smo bili prisiljeni sleči se in zavihati rokave. Morala je bila na višku. Kako tudi ne, saj smo bili vsi po vrsti mladi prostovoljci, nahranjeni in oblečeni. Vrh tega pa še lep sončen dan. Meni samemu je bil ta pohod še posebej pri srcu. Vedno sem si želel, da skupno s partizani prehodim vso Gorenjsko povprek in počez. Sedaj so bile na vrsti Karavanke in Kamniške planine, katere sem do tedaj ogledoval le z obronkov Jelovice.

Pot do Vodiške planine nam je bila vsem znana. Vodila je mimo že znanih partizanskih postojank: preko Kališnika, kjer se je po borbi v Dražgošah zaustavil Pečnikov vod, čez Psvine, v bližini katerih je 1942. leta delovala prva partizanska bolnišnica II. grupe odredov, in Vodiška planina, kjer je bila leta 1942 pod Stanetom Žagarjem ustanovljena Jelovska četa, katere nasledniki smo bili mi in v njej lahko s ponosom služili svoj partizanski roki.

Okrog štirih smo prišli do Vodic. Tomaž, ki je nadomeščal komandirja čete, je določil odmor, a kuhar Zorko je s pomočjo Janka pripravil večerjo. Marko, Miloš in jaz pa smo odšli do vrha Kroparske gore, da od tod pogledamo v Kropo, kjer smo se pred vstopom v partizane učili za strojne ključavničarje. Skoraj tri leta smo se že učili, a pred koncem raje odšli v partizane, ker je bil takšen klic domovine in partije. Zato smo Kropo zapustili že leta 1942 ter pile in kladiva zamenjali s puškami in bombami. Koliko ponosa in domišljavosti je bilo v nas treh, stoječih vrh gore. Dolina pod nami je ječala pod peto nemškega barbarstva in gestapa, za nas pa ni bilo ne policijske ure ne okupacijskih nakaznic za

hrano in obleko. Kot orli vrh gore smo uživali svobodni zrak planja in sončne žarke zahajajočega sonca.

Ko smo se vrnili, sta bila kuharja že pripravila večerjo. Četnega zdravnika dr. Tarasa smo dobili pri kopanju. Za kopalnico si je izbral korito za napajanje živine. Nam do tega ni bilo, zato smo raje vzeli svoje porcije in večerjali.

Se podpis na koči: Miloš, Mali, Marko 9. maja 1945 in že smo s četo nadaljevali pot. Z zadnjimi večernimi zarjami smo prišli v dolino, prešli cesto in potok Ljpnico in že smo bili mimo Zgornje Dobrave in Mešač pred mostom v Globokem. Večerni mrak je že prekril polja in vasi, mimo katerih bi prišli neopazno, da nas niso izvohali psi. Ti so bili premnogokrat naši izdajalci, ki so s svojim laježem privabili sum Nemcev. To ne samo tod okoli, temveč povsod drugje. Na nekaterih mestih, kjer so šla mimo naša pota, smo jih nekaj morali celo postreliti, drugje pa opozorili ljudi, naj jih privežejo v notranjost hiš. Dogajalo se je tudi, da je imel naš rasprotnik po več psov, ki naj bi z laježem naznanjali naš prihod.

Pred mostom v Globokem smo se morali ustaviti. Pred nami je bila reka Sava — naša največja zapreka na tej poti. Ta večer je bila narasla od deževja zadnjih dni in takšna je predstavljala še večjo zapreko, ker smo se morali poslužiti mostu. Tišina in ne prižigaj cigaret, je šlo povelje od partizana do partizana. Pred mostom smo, na katerem Nemci kaj radi postavljajo svoje zasede. Za to so jim bile zelo prikladne tri hišice tik ob mostu na drugi strani vode. Potrebna je bila največja pozornost. Izvid je opravila patrolja, ki nam je po kratkem času z druge strani dala znak, da je most prost in da lahko pot nadaljujemo. Čez most bi se bal iti še ob belem dnevu, a kaj šele sedaj v temni noči, ko ne vidiš nič, pod seboj pa čutiš šum hitrih valov Save. To je bilo posebno težko za tiste, ki niso znali plavati, med njimi tudi za mene. Težava pa je bila še ta, da so Nemci pred kratkim pobrali z mostu mnogo desk in tako smo se z največjo težavo prebijali čezenj. Zaradi varnosti smo bili zavarovani, kajti naši dve mitraljezki trojki sta že zasedli hišice na drugi strani mostu in branili naš prehod. Držeč se drug drugega za roke smo počasi le prišli na drugi breg, tam ponovno uredili kolono in hitro prešli progo, da bi čim prej bili v gozdu nad njo.

Zveza, ki je bila dogovorjena, je ob pravem času prišla po nas. Bili so to trije kurirji, med njimi neki Ankrst, stari partizan, ki pa je živel posebno partizansko življenje. Kakor sem pozneje izvedel, je bil med prvimi partizani, potem se je partizanskega življenja naveličal in jo večkrat popihal v svoj revir v — Grofijo. Ta čas je bil zopet med partizani. V akcijah se je rad polaščal stvari, ki niso imele nobene veze s partizanstvom, kot so bili zlato, srebro in druge vrednosti. Za svoja dejanja je bil posvarjen, drugič pa je le malo manjkalo, da ga partizani zaradi tega niso ustrelili. Ob akciji v gradu pri Tržiču pa je zopet ukradel nekaj zlata, nakar je zbežal in se zaprl v bunker, ki ga je imel v Grofiji. Toda partizane so prehiteli Nemci in padel je pri Sv. Luciji pod Dobrčo, še vedno kot partizanski kurir.

Že večerna zarja, ki je bila kaj sumljivih barv, nam je bila povod za sum, da se bo vreme zopet poslabšalo. In res, nismo še dobro prečkali glavne ceste, že so priletele prve kaplje dežja. Kmalu nato se je ulila ploha in bili smo prisiljeni vedriti pod košatimi smrekami ob potoku

Perašci. Noč je bila temna kot v rogu. Le od zahoda sem se je včasih močno posvetilo. »To so Jesenice,« nam je pojasnjeval eden od kurirjev. »Rdeče nebo, ki ga vidite vsakega toliko časa, pa je svetloba raztopljenega železa, ki teče iz plavža.«

Ko je ploha prenehala, smo pot nadaljevali. Pri prečkanju potoka se nam je Miloš pošteno okopal. Potok smo prečkali po podrtem drevesu, na katerem pa je Milošu tako nerodno spodrsnilo, da je zgubil ravnotežje in se prevalil kakor je bil dolg in širok v potok. Ves premočen do kože je moral nadaljevati pot.

Zjutraj smo se ustavili v gozdu pod vasjo Leše. Dež je nepretrgoma padal in na najobčutljivejših mestih smo bili že mokri do kože. V kolibici, ki je služila za shrambo bukovega listja, za vseh nas 40 ni bilo prostora, zato smo si morali nekateri urediti zaklonišče pred dežjem pod bližnjimi smrekami. Kot prvi sem moral prevzeti dolžnost stražarja, ki ga je postavil Tomaž na robu gozda, od koder se je lepo videlo proti Brezjam in Radovljici. Ves dan smo morali ostati brez hrane, ker nismo smeli kuriti ognja, a tudi za kakšno akcijo se nismo smeli odločiti, če smo hoteli priti neopazeni na določeno mesto.

Popoldne 10. maja se je vreme popravilo, tako da smo z nočjo vred nadaljevali pot pod Storžič. Okrog enajstih zvečer pa nas je zajela nova ploha dežja in morali smo se zateči v na pol porušeno opekarno pod Pristavo. Bili smo v bližini Tržiča, kjer je ta čas bivalo preko 200 mož nemške policije, žandarmerije in gestapa. Temu primerno smo se tudi zavarovali.

Z Markom sva odšla do njegovih domačih, ki so tu v bližini stanovali. Težko sva jih prebudila. Pri njih sva dobila nekaj kruha, Marko še nekaj suhe obleke, ki mu je seveda bila dobrodošla.

Ko se je zloilo, smo pot nadaljevali. Toda v mokri, a mladi spomladanski travi smo za seboj pustili močne sledi, po katerih so Nemci že drugi dan izvedeli za naš prihod v te kraje. Prevarali pa so se, ker so mislili, da smo pot nadaljevali v smeri proti Koroški. »Tri sto partizanov je v noči med 10. in 11. majem šlo mimo Tržiča,« so govorili Nemci, kar je za nas pomenilo propagando, ki je šla v našo korist.

Dne 11. maja zjutraj smo prišli pod Storžič, v gozd nad vasjo Povle. Tu smo se sestali s skupino partizanov, z edino partizansko silo na tem področju. Ko se je popolnoma zdanilo, smo lahko opazovali novi sneg, ki je zapadel vse do polovice Storžiča. Sedaj nam je postalo jasno, zakaj je bilo v zadnjih dneh tako mrzlo. Medtem ko nas je v dolinah močil hladen dež, je v višjih predelih snežilo. Sončen dan z meglami okrog Storžiča in Tolstega vrha smo porabili za sušenje obleke in druge opreme, popoldanske ure pa za počitek, katerega smo bili vsi potrebni. Pod večer smo si uredili ležišča. Svoje sem si uredil tik ob veliki skali, tako da sem bil z dveh strani dobro zavarovan za vsak slučaj, na kar sem v partizanih vedno lahko računal.

Zvečer pa smo se spoznali z vsemi, ki smo jih zatekli zjutraj v taborišču. Med njimi so bili: Tarzan, Kristan, Branko Djordjevič, Miško, Tone Fajfar, Saško, Boris, Lenart, Korl in še dva partizana iz vasi Gozd. Pri-povedovanja ni bilo ne konca ne kraja, toliko smo si imeli povedati. Od Tarzana smo izvedeli o tragediji 13 tovarišev, med katerimi je bil on edini, ki mu je uspelo rešiti se iz luknje v skali pri Okroglem. Tovariš Saško, eden od dveh, ki sta preživela borbo v Udin borštu, nam je pripo-

vedoval o zadnjih urah Perkovega bataljona v tem gozdu. Skrit pod veliko rušo je ob nekem potoku opazoval potek in konec bojev, potem pa še početja, ki so jih Nemci uganjali nad ubitimi partizani. Perko sam je dočakal konec privezan vrh visokega borovca. Ker ni hotel omahnuti, so nemški povampirjenci tako dolgo streljali, dokler se ni ves prerešetan zvalil pred njihove noge. Še nekaj borcev je bilo, ki so se umaknili v krošnje dreves, vsi pa so doživeli isto kot njihov komandant. Ko so žrtve pripeljali do vasi Strahinj, so prisilili vaščane, da so morali po mrtvih pljuvati. Izvedeli pa smo tudi mnogo podrobnosti o borbah, ki jih je imela II. grupa odredov pri prehodu tega področja leta 1942 na svojem pohodu na Štajersko.

Dne 12. maja pod Storžičem. Partizansko življenje je zopet začelo normalno pot. Vstajanje ob 5. uri, nakar smo na naglico pospravili šotore in drugo opremo, se umili v bližnjem potoku, nato pa zajtrkovali. Do 8. ure poganje okoli svoje opreme ali sedenje in kramljanje okoli ognja, nato vojaška ura. Okrog 10. ure politična ura. Kosilo ob 12. uri, popoldanske ure pa smo porabili za čiščenje orožja in sušenje municije.

Prvo akcijo smo naredili po dvodnevem odmoru v prijazni vasi Goriče kraj Sv. Lovrenca. Bila je akcija vojaškega in prehranjevalnega značaja. Vojaškega zaradi tega, ker so Nemci smatrali vsak pojav partizanov na tem terenu za vojaško dejstvo. Njim je vsaka, pa tudi najmanjša akcija pomenila mnogo, — toliko, da so morali v pokrajini, kakršna je bila Gorenjska, ki so jo že leta 1942 za »vselej«[»] priključili Velikemu Rajhu, držati svoje vojaške, policijske in žandarmerijske moči in jih pošiljati v borbo z gorenjskimi partizani.

Akcija v vasi Goriče je bila izvedena ponoči med 14. in 15. majem. To pot smo na občini, ki je služila le Nemcem, likvidirali pisalne stroje, ciklostilni stroj in nekaj papirja za našo tehniko. V trgovini smo si nabavili nekaj hrane, kulturna skupina pa je sredi vasi zapela nekaj borbenih partizanskih pesmi in raztrosila letake s pozivom: Vsi v partizane!

Akcija je imela velik politični uspeh. Ljudje so nam navdušeno pripovedovali, kako lepo smo zapeli, da smo med arhivom uničili tudi neke spiske sumljivih ljudi, najbolj pa so nam hiteli pripovedovati o nemški žandarmerijski patrulji, ki je ves večer morala presedeti skrita v osnovni šoli in poslušati naše napeve. Šele zjutraj, ko se je popolnoma zdanilo, so smeli priti ven in oditi nazaj na Golnik, kamor so pripadali.

Bodite oprezni, čim večkrat menjajte taborišča, ne taborite na istem mestu, ne nasedajte vsakemu človeku. — tako so nas svarili tisti, ki so bili na terenu že dalj časa. In imeli so prav, kajti ravno tu so partizani doživeli že več porazov prav zaradi izdajstva. Tako je na Krvavcu v avgustu leta 1942 padlo okrog 20 partizanov iz »leteče grupe«, ker so nasedli nekemu civilistu, ki se je izdajal, da jim bo iz Kranja priskrbel kruha. Tega jim pač ni priskrbel, pobrigoval pa se je, da so jih Švabi pravčasno obkolili in napadli. Plod izdajstva je bila tudi smrt mnogih v Udin borštu in Okroglem. Velika Poljana pod Storžičem bi bila nekoč tudi kmalu prizorišče tragedije na račun izdajstva, toda sreča je bila to pot naklonjena partizanom in namesto, da bi bili oni tepeni, so le-ti dobro premlatili Nemce, ki so rinili proti njim. — Na teh izkušnjah smo se morali učiti, če smo hoteli dalj časa ostati med ljudmi tostran Save. Zato

smo se še to dopoldne premaknili za kakih 400 m višje nad gozd, da smo lahko zelo dobro opazovali vasi Povlje, Trstenik, Goriče in cesto, ki vodi skozi Tenetiše v smeri proti Kranju.

Mimo taborišča je žuborel potoček in prinašal raztopljen sneg s Storičiča. V svojem koritu je kril več manjših slapov, na katerih se je voda toliko segrela, da smo se pod njimi lahko tuširali in kopali. Pravi raj, bi kdo mislil. Pa ni bilo tako. Dela je bilo dovolj. Straža, patrolje, ki so se menjavale, nekaj te je prav gotovo vsak dan doletelo.

V tem taborišču smo sprejeli prva dva nova partizana. Bila sta tovarišica Tanja in tovariš Martin iz Kranja. Z njima skupaj smo naslednji dan odšli v akcijo na Trstenik. Nazaj grede iz akcije smo se v taborišču zaustavili le toliko, da smo vzeli svojo opremo, potem pa smo se premaknili drugam, to pot v taborišče št. 3, katero smo si uredili v bukovem gozdiču zadaj za Dolenčevo kočo, še vedno pod Storičičem. To taborišče nam je ostalo v spominu po malinovcu, ki ga nikoli prej in pozneje nismo toliko popili kot ravno tukaj. Z eno besedo, tu nam ni manjkalo ne hrane ne pijače. Intendant Mužik je dobro opravljal svojo dolžnost, tako da pod njegovim intendantstvom nismo bili lačni. Imel pa je to slabo lastnost, da je v akciji rad pogledal tudi za svojimi koristmi. Pozneje so ga partizani zaradi kraje, ki jo je izvršil pri nekaterih akcijah, ustrelili.

Zvečer smo v Dolenčevi koči zaplenili pištolo madžarskega tipa, s katero se je oborožil komandant čete Polde. Potem smo nadaljevali pot proti Kokrici in Kranju, kjer smo to noč nameravali izvesti akcijo in postaviti zasedo nemški patrolji. Precej dolga je bila pot, mimo vasi in hiš, mimo pasjega laježa in mimo mlak, v katerih so regljale žabe. Žabe so bile zame osebno vedno kot neke vrste barometer, po katerem sem sklepal, kako nam bo akcija uspela. Njihovo regljanje mi nikoli ni bilo pri sreči, zato ker smo po navadi takrat padli v zasedo. Tudi to noč so bili Nemci hitrejši in nantik pred vasjo Kokrica postavili močno zasedo. Mitraljezec Luka je mel še toliko časa, da je kriknil in spustil rafal, potem pa se je usulo po gozdu. Zbrali smo se šele daleč za gozdom, se prešteli, potem pa ne da bi izvedli akcijo, mahnili nazaj proti našemu »domu«. Mimogrede smo v Tenetišah prebudili neke naše ljudi in pri njih dobili nekaj hrane.

Ker smo bili zvečer odkriti, je komandant čete takoj zjutraj odločil premik v smeri proti Golniku. Taborišče št. 4 smo si uredili okoli lovske kočice na Svarjani. Toda tudi tu smo bili le dan dva, nakar je bilo odločeno, da se cela četa premesti na drugo stran Kokre. Pred tem pa da je treba na cesti med Golnikom in Goričami postaviti zasedo orožniški patrolji in jo napasti. To je storil Tomažev vod, v katerem sva bila tudi Marko in jaz. Položaj smo si uredili kakih 50 metrov vstran od ceste na zapuščeni poti, kjer je bilo dovolj kritja in odlična vidljivost.

Od jutra do poznega popoldneva smo zaman čakali na patroljo, ki je vsak dan skoraj ob istem času tu patroljirala. Malo pred 6. uro pa je mimo nas privozil sivi osebni avto, v katerem so nekateri spoznali upravnika bolnišnice na Golniku. To je bil svoje vrste okrutnež, visoki funkcionar SS in kaj vem kakšne organizacije in čine so mu še našteli tisti, ki so ga bolje poznali. Ne streljajte na njega, kajti ta bi nas stal premnogih, ki bi jih Nemci postrelili na njegov račun kot talce! Zato smo raje opazovali, kako se ta nacist brezskrbno vozi mimo partizanskih zased

proti Golniku. Še malo smo počakali in, glej, po cesti od Golnika sem je prihajala pričakovana patrulja. Vsega štirje so bili. Vsi v eni vrsti, v idealni formaciji za zasedo. Tu je bil potreben le en sam rafal. Že so bili v naši višini. Puškina kopita so nam že ležala pri licih in vsi smo pričakovali rafal iz zbrojevke, kakor smo se bili dogovorili. Toda namesto rafala je mitraljez sabotiral. Tedaj se je Tomaž odločil in Nemeec je obležal sredi ceste. Vsi ostali pa so takoj začeli bežati v gozd na drugi strani travnika. Rešil jih je tudi jarek, ob katerem so tekli. Niso še bili prišli do gozda, že so odgovorili s svojim orožjem. Takoj nato pa se je nad smrekami prikazala »štorklja« in nas začela mitraljirati. Jasno, da v takšni situaciji nismo mogli storiti drugega, kot potegniti se nazaj v goro za nami. Vsi, posebno Tomaž, pa smo se pošteno jezili na mitraljezca, ki je dovolil, da mu je orožje sabotiralo. Če bi mitraljezec ravnal pravilno, bi gotovo zaplenili nekaj dragocenega orožja.

V noči, ki je bila zelo temna, smo preko Bašlja in Preddvora odšli za četo in do jutra prišli v njen prvi tabor, ki je bil kakih 15 minut oddaljen od vasi Mežjanec. To je bilo že peto naše taborišče, ostalo pa nam je v spominu po žabah, ki smo jih zajtrkovali ob kaši. Temu je bila kriva voda oziroma mlake, iz katerih smo črpali vodo za kuhanje. Pri nalivanju vode v lonec nismo smeli prižgati luči, ki bi nas lahko izdale, in tako so skupaj z vodo v lonec prišle tudi žabe. Ker pa smo tudi zajtrk pripravljali še v temi zgodaj zjutraj, so žabe ostale v vodi in se skupaj s kašo skuhale nam za zajtrk. Nekdo, ki je prvi opazil v svoji porciji kuhano žabo, je to takoj obesil na zvon in kmalu sta bili odkriti še dve žabi, nakar je večina prenehala zajtrkovati. Da so bile prave žabe, bi kdo mogoče še jedel, tako pa so bili pobči, ki jih človek še v vodi težko vidi, kaj šele v svoji porciji. Taborišču pa smo odslej rekli »taborišče pri treh žabah«.

Ob premiku v novo taborišče št. 6 smo prišli do groba padlih partizanov. Osem jih je ležalo v grobu sredi zelene jase. Padli so meseca avgusta 1942. leta, a pripadali so II. grupi odredov. Tudi njihovemu grobu je bilo krivo izdajstvo. O tem nam je pripovedoval bližnji samotni kmet Davovšek. Padli so v zasedo, ki so jo postavili žandarji iz Srednje Koke.

Zaustavili smo se v bližini njihovega groba in se utaborili. Od tu nas je čez dan dva pregnala hajka, katero so organizirali proti nam Nemci. Zabili smo se v precej grd in težak svet pod Krvavcem in tu počakali konec hajke. Preko noči nas je pošteno zalival dež, pred katerim smo bili brez zavetja. Zopet je celo noč curljalo po hrbtu in zopet nas je celo noč prepihal mrzli veter. Dva dni brez hrane. Delno so nas drugi dan rešili lakote zavoji »NESTLE« in »OMA«, nemški produkt hrane za najmlajše. Čeprav smo bili do golega premočeni, vendar v četi ni manjkalo humorja in veselja. Tega je odlično znal ustvariti tovariš Puškin, doma iz Kranja. Hajka pa je šla mimo nas brez kakšnih posledic.

Takoj po končani hajki smo bili za petami Nemcev v dolini. To pot smo obiskali Visoko, kjer smo v trgovini izvedli prehranjevalno akcijo, obenem pa smo izkoristili čas in zapeli nekaj partizanskih pesmi. S ceste so nas pregnali šele žarometi avtomobilske kolone, ki se je verjetno vračala iz hajke. Torej smo Nemce celo prehiteli in bili pred njimi v dolini.

Naslednje jutro smo bili že zopet visoko v gozdu nad Štefanjo goro. Sedmo taborišče po vrsti, če ne štejem dveh dni, prebitih v stenah pod

Bataljon Kokrškega odreda gre v zasedo na državno cesto Cerklje—Kranj
(Po originalu v loškem muzeju.)

Krvavcem, smo si uredili v bližini kote 1021, na grebenu, s katerega je zelo lep razgled v dolino Kokre. To taborišče je bilo pozneje imenovano »Tinčkov tabor«, po denunciantu iz neke vasi pod nami. Ta je menda imel na vesti že zelo stare grehe, ki so ga obtoževali in težili, da so zaradi njih padli nekateri partizani tega kraja. Pravili so nam, da do tedaj niso mogli priti do njega, ker je stalno menjal stanovanja in tako brisal sled za seboj. Nazadnje je le prišel v roke pravice in bil likvidiran.

Tudi v tem taborišču se nismo dolgo časa zadrževali. Terenci so nam v vasi Olševke pripravili hrano, po katero smo se morali spustiti. V vasi smo se držali precej časa, tako da je bilo že kar pozno, ko smo se vračali proti novemu taborišču pod Krvavcem. Taborišče št. 8 smo si pripravili v gozdu zahodno od kmeta Vižničana pri Sv. Ambrožu.

Mesec dni je skoraj minilo, odkar smo prišli izpod Jelovice. Teren, na katerem smo bili, smo že dodobra prekrizarili sem in tja, obhodili smo že mnogo vasi in izmenjali precej taborišč. Tudi marsikatera noč je šla neprepana mimo nas, kar pa nam ni bilo več težko, saj smo bili ljudje noči, kar je temu terenu še posebej ustrezalo. Četa je od prejšnjih 40 partizanov narasla do 60 borcev. To pa je bila za teren, na katerem smo bili, prevelika enota, zato je bilo odločeno, da se četa razpolovi in da se formirata dve novi četi. Tako smo bili tudi Jelovčani razdeljeni v dve četi. Prva četa, katere komandir je bil Tone Fajfar in politkomisar Stane Mrhar, je ostala na terenu okrog Krvavca, naša druga četa pa se je vrnila nazaj pod Storžič. Njen komandir je postal neki Polde, za komisarja pa je bil Janez Lotrič - Jonkel iz Železnikov.

Ponovno na pot preko strmih gorskih steza. Posebno strma je bila pot preko melišč, po kateri smo se spuščali, da bi pod večer prišli v Spodnjo Kokro. Tu smo si v mraku ogledali poslopje, v katerem so bili še do

nedavnega Nemci, ali so ga zapustili, ker je bilo preveč na samotnem kraju in preblizu gozda. Miško, ki je vodil četo, nam je spotoma pripovedoval svoje spomine na tragedijo, ki je zadela vaščane Kokre. Ogledali smo si tudi pogorišče hiš, v katere so Nemci zmetali postreljene ljudi. Tako smo imeli priložnost videti tudi tu delček Dražgoš in drugih požganih vasi naše Gorenjske.

V Spodnji Kokri smo prečkali cesto in s trdo temo, nekako okrog 22. ure, smo bili na Javorjevem vrhu, kjer smo prenočili. Zjutraj smo brez zajtrka nadaljevali pot preko Malega Grintavca in okrog osmih smo bili pri lovski koči na severni strani Storžiča. Tu smo pripravili zajtrk, ki je obenem nadomestil tudi večerjo prejšnjega dne. Lep kraj smo si poiskali za taborišče. Nad nami se je strmo dvigal Storžič, vse naokrog pa je bil lep mešan gozd. Taborišče je bilo tudi sicer tako urejeno, da ni bilo nič kaj podobno partizanskemu taborišču. Komanda čete se je nastanila v koči, mi pa smo si svoja ležišča uredili okrog nje, in to na žimnicah, ki smo jih znosili iz koč, jih na soncu posušili, potem pa položili na primerna mesta. Svojo sem postavil pod razbitim macesnom viharnikom, kjer je bilo ravno toliko prostora, da sem si lepo postlal. Prav zaradi teh postelj smo se tudi odločili, da bomo tu taborili nekaj dni. Prijetno je bilo prenočevati na posteljah v naravi in na planinskem zraku pod Storžičem. Tu nam inraz ni mogel do živega. Sicer pa, bilo je poletje s toplimi dnevi in nočmi.

Takšna taborišča smo si redno urejevali po večjih napornih marših, po akcijah, ali pa takrat, kadar je bilo to nujno zaradi čiščenja orožja ali podobnega. To pot smo si pridno urejali gradivo, ki ga je potem kulturni referent obdelal in pripravil za izdajo žepnega časopisa »Partizani pod Storžičem«. Vsebina je bila včasih kar pestra in zanimiva: od resnih član- kov in bodic, ki so šle na račun mnogih od nas, do verzov in celih pesmic, ki so jih sestavljali posamezni partizani pesniki. Najvidnejši pesnik v naši četi je bil takrat tovariš Cene, doma iz Stražišča, kjer je živel pri svojem stricu, rojen pa je bil nekje na Štajerskem. V četi je bil že od pomladi tega leta. Preden je prišel do nas, je moral v Čepulah čakati na zvezo na nekem podstrešju. Tu pa ni zapravljajl časa. Zložil je svojo prvo partizansko pesem »Stoji na gori partizan, mu puška je rjava«. Ta se je potem iz naše čete razširila k drugim in kasneje po vsej Sloveniji. Njen avtor pa je padel v bunkerju na Praprotni polici pri Cerkljah leta 1944.

Naslednje jutro nas je prebudilo kamenje, ki se je nepretgoma valilo po meliščih izpod sten Storžiča. Računali smo z vsem. Tudi Nemci lahko šarijo nekje gori nad nami po Bašeljskem sedlu. Čez nekaj časa pa smo opazili tropo divjih koz, ki se je pasla v skalovju nad nami. Dva dni smo potem skupaj taborili. Mi v koči, gamsi nad nami. Bilo jih je kar precej, okrog 50 smo jih večkrat našeli.

Čeprav smo se kaj težko poslovili od tega kraja, smo vendar to morali storiti. Morali smo v bližino ljudi, ti pa so bili daleč od tod. Zato smo se po nekaj dnevih taborjenja preselili preko Javorniškega sedla na planino Javornik in si tu v planinskih stajah našli novo taborišče. Preko dneva smo polegali po soncu, imeli kot običajno vojaško in politično uro, zvečer pa smo se odpravili v akcijo proti Tržiču. Zaseda, v katero sem bil določen, se je ustavila za obzidjem tržiškega pokopališča, od koder je bil lep razgled na cesto. Izvedena je bila prehranjevalna akcija v neki trgo-

vini in pri peku. Nemci so bili mirni, vendar je kazalo, da nekaj sumijo. Zato so pogosto padale rakete in se preko naših glav spuščale na pokopališče in na travnik za nami. Nas niso mogli opaziti, ker smo se ob vsaki raketi sklonili za zid in počakali, da je ugasnila.

Pot nazaj na Javorniško planino je bila presneto naporna. Lovil me je zaspanec, strma pot, tema, povrhu vsega pa še veliko kamenje, ob katerega sem se spotikal vso pot. Utrujen sem bil toliko, da mi ni bilo do zajtrka, zato sem raje legel in kmalu zaspal. Prebudilo me je vroče sonce, pred katerim sem se moral umakniti pod zelo gosto in visoko smreko. Sele kosilo mi je šlo v slast, ker sem bil že pošteno lačen. Popoldanske ure smo s Tomažem porabili za lov na gamse. Vrnili pa smo se praznih rok, čeprav smo prej ves dan lahko opazovali tropo gamsov na plazu pod Storžičem. Drugo jutro smo se zgodaj odpravili na lov na jelene, ki jih je bilo tedaj v bivših borovih gozdovih še mnogo. Na čredo jelenov smo naleteli precej globoko v gozdu v smeri proti Puterhofu. Streljalo nas je več obenem, toda po sledih se ni dalo ugotoviti, da bi bili kaj zadeli. Odslej na takšen lov nismo smeli več hoditi, kar je pri komandi čete dosegel partizan, ki je bil svoj čas poklicni lovec. Le on je smel loviti in po pravici rečeno, imel je tudi več lovske sreče.

Toda tudi Javorniška planina zaradi svoje oddaljenosti ni bila primerna za daljše zadrževanje. Sicer pa smo bili že vsi siti taborjenja v zakotnih gozdovih in daleč proč od vasi. Zaradi tega smo se četrtega dne bivanja na tej planini odpravili proti vasi Gozdu, do katere smo imeli najmanj 4 ure hoda.

Mimogrede smo se ustavili pod Storžičem, kjer smo ob grobu padlih partizanov imeli krajšo spominsko svečanost, posvečeno drugi obletnici borbe, v kateri je padlo prvih 9 partizanov. Ob grobu nam je tovariš Kristan, politdelegat voda, povedal, kako je prišlo do tega boja, nato pa je Tomažev vod oddal častne strele, katerih odmev je rezko odmeval od prepadnih sten na tej strani Storžiča.

Taborišče št. 11 smo si uredili nad vasjo Veterno, ob glavni poti, ki pelje v Gozd. To taborišče mi je ostalo v spominu po stražarskem mestu, s katerega nam je pobegnil nek sumljiv človek, ki nam je pred tem zatrjeval, da je prišel v partizane prostovoljno. Komandirju čete se je zdel prišlec sumljive narave, zato ga je dal pod kontrolo. To je najbolje opravljala straža, ki je stala precej visoko za taboriščem, od koder je bilo na moč lepo opazovati Kriško polje in teren proti Tržiču. Že prvo noč nam je prišlec pripovedoval, da je višji uslužbenec bivše Jugobrune v Kranju, da je v partizane moral priti, ker so ga Nemci zasledovali, da pa je partizansko življenje zanj pretežko in da bi raje odšel kam na teren. Najbolj pa smo ga občudovali, ko nam je začel pripovedovati, da bo prišel čas, ko bo na svetu zmagala ideja marksizma. Kar verjeti nismo mogli, od kod ta človek toliko ve o vseh teh stvareh. Še bolj pa smo bili iznenadeni, ko smo naslednjo noč izvedeli, da je neznani prišlec dezertiral s straže v neznan smer.

Koliko takšnih in podobnih slabičev je že prišlo in dezertiralo od nas. V tem so se posebno odrezali fantje iz Besnice. Ti so v marcu in aprilu leta 1945 prihajali in po nekaj dneh dezertirali. Po vsakem dezertertvu pa smo morali menjati kraj taborjenja in se premakniti drugam. To je

trajalo toliko časa, dokler ni dezertirala zadnja takšna skupina in pri-vedla do uspele nemške hajke, v kateri je pod Špičastim hribom nad Besnico padlo 8 partizanov, samih starejših borcev. To vse po zaslugi tistih, ki so bežali nazaj in so se pri tem morali javljati na žandarmerijskih postajah ter povedati vse, kar so videli in doživeli med partizani. Nemci so seveda vse zapisovali in skrbno zbirali podatke vsakega dezerterja. Ko jim je bil položaj jasen, so naredili hajko, in ne brez uspeha.

Takšni primeri so nam bili dobra šola. Zato se tudi to noč nismo začu-dili, ko je komandir poveljeval, naj se pripravimo za premik, ki je takoj sledil. Tiho smo se spustili preko Vetrnega in Sebenj do ceste in proge, ju prečkali in še tisto noč smo bili v Ljubenskem gozdu. S tem smo svojo sled pošteno zabrisali.

Na terenu, kakršen je Ljubenski gozd, pa je bilo treba konspiracijo še bolj zaostriti. Davno smo že opustili metodo lupljenja drv — sedaj je postala nujnost, če smo hoteli nekaj dni neopaženo prebiti v tem kraju, in vseh straneh obkoljeni od cest, železnic, vasi in nemških postojank. Povrhu vsega tega pa so tiste dni v gozdu pričele dozorevati borovnice in tako smo vse dni imeli okrog taborišča polno obiskovalcev, na katere je bilo treba ravno tako računati. Vendar smo ostali neopaženi, kajti taborišče je stalo v gosto zaraščenem svetu ob potočku, kjer borovnic ni bilo. V tem času je prišel iz Selške doline novi komandir čete Janušek. Stari komandir Polde, ki je bil pred nekaj dnevi odšel na neko zvezo, se ni več vrnil. Izvedeli smo le toliko, da je odšel med koroške partizane, od koder je bil tudi doma.

Nič kaj varne se nismo počutili v tej ravnini, želeli smo si zaledja z visokimi gorami. Z novim komandirjem smo se v naslednjih dneh preselili pod Dobrčo v bližino nekega samostana, v katerem so ta čas prebivali menihi. Tudi tu nismo bili dolgo. Po akciji v Lešah smo se preselili v gozd Grofijo, od koder pa nas je že drugi dan pregnala hajka in morali smo se zopet preseliti v višje ležečo Dobrčo. Če bi nas hajka zatekla v gozdu Grofiji, ne vem, kako bi bilo, tako pa smo zanjo pravočasno izve-deli in se v zgodnjih jutranjih urah usodnega dne prebili preko ceste do vznožja gore in ob osmih smo že s stražarskega mesta opazovali premike nemških kolon in poslušali odmev minometalcev, ki so obstreljevali ves gozd pod nami.

Pod večer je sledil ponovni premik, ker mesto ob zbiralniku vode nad Sv. Nežo ni bilo primerno za taborjenje, prvič, ker tu ni bilo vode, drugič pa preblizu Tržiča, iz katerega so Nemci lahko vsak čas prišli do nas v goro. Novi premik pa se je z nočjo vred spremenil v pravo pokoro. Temna noč nam je z vsakim korakom pripravila nove težave. Korak za korakom smo se spuščali po strmem planinskem potoku na cesto, ki vodi na Ljubelj. Potok je imel na nekaterih mestih slapom podobne skoke, preko katerih se je bilo posebno težko spustiti. Najbolj nam je nagajala kuhinjska opre-ma, ki je kar naprej zvonila in naznanjala naš prihod. Za pot, ki je bila relativno kratka, smo porabili celo noč in pred zoro zasedli greben na drugi strani Bistrice pod Kalom.

Pod Kalom smo predanili. V popoldanskih urah smo s Tomažem odšli na Kofce, kjer je bilo ta dan mnogo Tržičanov. Med njimi naj bi bili tudi nekateri, ki so bili v službi gestapa in katere naj bi likvidirali. Toda

niso prišli, bolj varne so se počutili v Trziču. Tomaž, ki je po malem jecljal, je zbranim na kratko orisal cilj partizanske borbe, nato pa jih pozval, naj vstopijo v partizane. Ko smo se vračali od mitinga, se nam je Tomaž izgovarjal, da je imel predolg govor in da bi bilo dovolj, če bi vzklilnil: »Sedaj je čas za partizane, turiste se bomo šli pa po končani vojni!»

Četo, ki si je medtem uredila taborišče pod Belo pečjo, smo dobili pozno pod večer. Iz tega taborišča pa nas je naslednji dan pregnala orožniška patrolja. Prišla je po poti nad taboriščem, v katerem smo tedaj ravno prepevali partizanske pesmi, se za nekaj časa zaustavila in prisluhnila, nato pa nadaljevala pot. Mi o vsem tem seveda nismo nič vedeli. Povedal nam je šele kmet, ki je takoj nato pritekel. Kaj takega se v Selški dolini leta 1945 ne bi več primerilo, da bi 7 orožnikov patroljiralo po tako samotnih poteh, kot so poti pod Konjščico in Belo pečjo. Bili so orožniki iz Puterhofa, za katere se je že takrat govorilo, da so do partizanov zelo popustljivi in da kaj neradi vidijo, če jih kdo pride naznanit.

To je bil povod, da smo se še tistega dne preselili in preko Velike Poljane prišli nazaj v naše prvo taborišče nad vasjo Povle. Od tukaj smo pripravili nekaj skupnih akcij s četo izpod Krvavca. Prvič smo se dobili na vhodu v Udin boršt in potem izvedli akcijo v Strahinju. Tedaj je malo manjkalo, da mitraljezec Luka ni sprožil rafala na skupino domačih fantov, ki so se mu približali z nemško govornico. Vračali so se z nedeljskega plesa in prišli pred Luko, ki jih je zaustavil, nakar so mu oni, misleč, da so Nemci, odgovorili po nemško. Le njegovi premišljenosti so se imeli zahvaliti, da ni prišlo do nesreče. Druga skupna akcija obeh čet je sledila v vasi Struževo pri Kranju. Tu smo mobilizirali okrog 30 fantov in mož in jih pripeljali s seboj pod Storžič. Tretja akcija pa je bila namenjena Zgornjim Dupljam, kjer smo se oskrbeli z obutvijo, s katero smo bili že vsi pri kraju.

V taborišču za Sv. Lovrencem sem se moral posloviti od svojih tovarišev. Prišel je tovariš Nartnik iz kranjskega okrožja in me vzel za kurirja med četo, novo formirano tehniko in kranjskim okrožjem. Skupaj z njim sem še istega dne preko Hudičevega boršta na Zaplati prišel v tehniko, ki jo je ravno tiste dni ustanovil tovariš Niko Kavčič. Tu sem dobil tudi Bodina, starega partizana iz Jelovice, ki je ravno tako ustanavljal tehnike po vsej Gorenjski.

Naslednjih nekoliko dni smo porabili za notranjo ureditev prostorov, v katerih je bila tehnika. Do bunkerjev nikoli v partizanih nisem imel veselja, po pravici povedano, sovražil sem jih in v njih sem se počutil kot v ječi. Zato nisem imel nobenega pravega veselja pri teh delih. Gradbeni material, deske in žebelje sva z Nikotom prinesla iz koč, ki je stala v Hudičevem gozdu. Tu sva dobila tudi nekaj posode za kuhanje hrane. Pisalne stroje smo dobili iz čete, nekaj pa jih je priskrbelo kranjsko okrožje po zvezi iz Kranja. Pri delu v tehniki sem imel opraviti s ciklostilnim strojem za razmnoževanje. Delo je teklo kar dobro. Prvo gradivo sem že odnesel na okrožje, od koder so ga terenski delavci raznosili po svojem terenu. Vse je steklo, tehnika in moje kurirske zveze, le jaz se nisem mogel privaditi življenju v bunkerju, vrtenju ciklostilnega stroja, enoličnemu zavijanju gradiva. Moje razumevanje partizanskega boja je

bilo drugačno. V četah in bataljonih, tam so bile moje misli. Mir, ki sem ga užival za zaprtimi stenami naše koče, sem sovražil. Vse bolj in bolj mi je postajalo dolgčas po četni in tovariših. Kdor tega ni okusil, težko verjame. Posebno pa mi je postalo življenje v bunkerju dolgočasno takrat, kadar sta odšla Niko in Bodin na razne zveze in sem ostal sam. Zato sem nestrpno čakal vsakega tretjega dne, ko sem moral na zvezo. Tako sem vsaj srečal nekaj ljudi in se sprehodil. Na teh zvezah pa sem doživel marsikaj, kar mi je ostalo v spominu na to službovanje.

Tako sem bil ob prvi priložnosti po službenih opravkih v četi. Skupaj z njo sem šel v akcijo v Spodnjo Belo. Vrnili smo se nazaj v taborišče pod Bašeljskim sedlom. Ali ta dan ni bilo vse v redu. Že zgodaj zjutraj so se s sedla nad nami čuli strelji. Nato je vse utihnilo. Čez nekaj časa zopet strel. Straža je povečala svojo budnost. Ker sem bil zaspan, sem spal na vreči bele moke. Naenkrat pa me prebudi močan šum. V spanju sem mislil, da je veter. Še enkrat zašumi po taborišču. Ko se prebudim, vidim, da vsevprek beži v smeri proti Sv. Lovrencu. Ko sem metal na ramo svoj nahrbtnik, je po taborišču že vse vprek žvižgalo in tromblonke so padale v bližino kuhinje, kjer se je pripravljala hrana. Tudi to pot so bile moje noge hitre in kmalu sem ujel glavno četo, ki se je umikala in se je organizirala v kolone. Ker je pričelo deževati, smo se morali ustaviti pod vasjo Gozd. Tu smo se tudi prešteli in videli, da nekateri manjkajo. Bilo ni stražarjev, manjkal pa je tudi Marko. No, pod večer pa so le prišli in nam povedali, kako je prišlo do takega iznenadenja. Takole: Samčeva skupina 15 raztrgancev je spretno prepustila našo patroljo in za njo prišla do taborišča. Najprej pa je naletela na stražo in udarila po njej. Tu je malo manjkalo, da je ni dobil Marko, ki je bil ravno tedaj na straži. Ko se mu je bil približeval raztrganec Perko z rokami na hrbtu in z nasmejanim licem, je mislil, da je to neki partizan, dokler ni izza hrbta potegnil brzostrelko in usul nanj rafala.

Po tej hajki sem en dan moral ostati pri četi, tako da se je položaj razjasnil. Ko pa smo dobili sporočilo, da se je Samčeva skupina vrnila v Kranj, sem se tudi jaz odpravil na pot. Med potjo pa sem doživel neprijetno srečanje s preddvorskimi orožniki, pred katerimi sem moral pošteno »cvirnati«. Že nad Golnikom, kjer je vodila običajna kurirska steza, sem debelo gledal, ko sem v gozdu med drevjem opazil dve nuni. Ko sem prišel bliže, sem videl, da sta obe dekleti le na zvezi s partizani. Pri vasi Bašelj pa sem doletel na neprijetno srečanje z orožniki. Seno je bilo v kupih, a ko sem se jim približal, vidim na enem izmed kupov orožniško kapo, ki se je premikala. Pogledam okrog in vidim v bližini stoječega kmeta, vsega bledega in prestrašenega. To mi je bilo dovolj, kajti vedel sem vse. Preskočim zid med potjo in travnikom in ob njem bežim v smeri proti gozdu, kamor sem uspel priti hitreje kot orožniki, ki so tekli čez travnik, da bi me ujeli. Ko sem bil v gozdu, sem bil dober. Potem se mi ni nikamor več mudilo. Celo popoldne sem počasi hodil in pod večer po potoku nad Preddvorom prišel pod Javorjev vrh, kjer sem ob drevesu prenočil. Drugo jutro pa sem zarana nadaljeval pot in prišel v bunker naše tehnike.

Ko sva ob priliki odšla z Nikotom iskat mesto za novi bunker, sem mu lepo razložil svoje misli glede mojega dela v tehniki. Isto sem povedal

tudi tov. Nartniku na okrožju. Za premestitev sem zaprosil tudi tov. Jelovčana, ko je ob priliki prišel k nam. Nazadnje so me le uslišali. Nartnik, ki je pozneje padel, mi je sporočil, da smem iti nazaj v četo, ki jo bom dobil že na drugi strani Save, kamor se je vrnila pred kakimi 14 dnevi. Takrat sem od Jelovčana na okrožju tudi izvedel, da je bila v Davči formirana Gorenjska brigada.

Dolga pot je bila pred mano in na njej mnoge zapreke. Toda želel sem si partizanskih enot, domačega kraja in svojih domačih, o katerih že dlje kot dva meseca nisem imel nobenega sporočila. Korajža velja, sem si mislil in stopil na pot, ki mi je bila že delno znana. Prvi del poti do planine Konjščice sva prehodila skupaj s Planinom (prej Tarzan). Na Konjščici nama je pastir Aleš pripravil takšno kosilo, da sem ga še dolgo pomnil: odlične ajdove žgance polite s smetano. Tu na planini, nekoliko vstran od koč, sem tudi predanil in zvečer nadaljeval pot preko Kala in ljubeljske ceste. Še pred dnevom sem bil na Bistriški planini. Ker je bilo še pre zgodaj, sem se za nekaj časa vlegel pod smreko na robu gozda in pričakal sonca. Ko je živina odšla na pašo, sem se odločil stopiti v koč. Tu pa me je presenetil pastirjev obraz in velik plakat, napisan v nemščini in slovenščini, ki je pozival partizane k predaji. Ne vem, kaj je še pisalo na njem, vem le to, da je bil poleg narisane še nemški vojak z brzostrelko v roki in rek: »Nemčija zmaguje«. Zaradi grenkega in pastirjevega obraza sem koč zapustil in odšel do Lešanske planine, kjer sem dobil odličnega mleka in kruha.

Čez dan sem nato pomagal nekim partizanom pospravljati seno na senožetih Dobrče, pod večer pa sem skupaj z njimi odšel v vas Sv. Lucija, kjer sem se nahranil in dobil kurirja, ki je to noč imel iti na zvezo v bližini Save. Hitro sva bila preko glavne ceste, takoj nato pa nad mlinom v Globokem. Tu pa je kurir po nekaterih svojih znakih spoznal, da je na mostu postavljena zaseda in morala sva vso noč čakati na odgovor, kdaj bo most prost. Šele zjutraj se je ob hišo pri mostu pristavljena deska odstranila in pot je bila prosta.

Do Kropo sem moral narediti še velik ovinek, kajti po cesti se ni dalo iti, čeprav bi bilo mnogo bliže kot pa preko Race in senožeti nad Kropo. Za zvezo mi v Kropi ni bilo težko. Vedel sem, da deluje v Kroparski gori več partizanskih postojank. Tam so bili Johan, Peter in nekateri drugi moji tovariši kurirji. Pri njih sem zvečer dobil prvo hrano in se počeno naspal, srečen, da sem se vrnil nazaj na Jelovico.

Ker več kot dva meseca nisem imel nobene zveze s položajem na tej strani Save, sem se mnogim novicam čudil, ko sem jih slišal od kurirjev. Tja pod Karavanke smo bili izvedeli le to, da je bila nekje v Selški dolini formirana nova Gorenjska brigada, oziroma prva brigada na Gorenjskem. V dveh mesecih, od kar smo bili odsekani od pravega življenja na tem bregu Save, se je mnogo spremenilo. Bil je 4. avgusta, ko sem se vrnil v Kropo. Že drugi dan, to je 5. avgusta, je bil v Kropi velik partizanski miting. Na njem sem prvič slišal o borbah gorenjskih brigad na Žirovskem vrhu, kjer so Nemci zajeli večje število partizanov.